

Mundësi për aplikim për bashkitë në thirrjen “Integrated Peri-urban Areas in the Transition towards Climate Neutrality - HORIZON-MISS-2024-CIT-01-04” nën Programin Horizon Europe

Synimi i thirrjes:

Kjo thirrje synon të adresojë sfidat e zonave peri-urbane, të cilat ndodhen në periferi të qyteteve dhe përballen me presion të lartë nga zgjerimi urban i pakontrolluar, duke sjellë shpesh degradim mjedisor. Zonat peri-urbane përbëjnë një ndërthurje komplekse të funksioneve dhe aktiviteteve të lidhura me qytetin dhe fshatin, si prodhimi industrial, bujqësia, trajtimi i mbetjeve, transporti dhe infrastruktura e madhe tregtare e rekreative. Këto zona shpesh janë larg strukturave shërbimeve dhe kanë mbulim të kufizuar, çka pengon zbatimin efektiv të politikave të integruara urbane dhe rajonale. Qëllimi kryesor është integrimi i zgjidhjeve të gjelbra dhe inteligjente për mobilitetin, energjinë, industrinë dhe qeverisjen në praktikat aktuale të zhvillimit peri-urban, duke ulur emetimet e gazeve serrë dhe përmirësuar jetueshmërinë e këtyre zonave.

Rezultatet e projektit pritet të kontribuojnë në objektivin e misionit për neutralitetin ndaj klimës dhe të qyteteve inteligjente **në të paktën 2 nga 4 fushat e listuara më poshtë** (Lëvizshmëria, Energjia, Industria, Qeverisja) dhe të japin të gjitha rezultatet e mëposhtme në fushat e përzgjedhura nga fundi i projektit:

Lëvizshmëria:

- Rritja e aksesit dhe lidhjes së zonave peri-urbane duke ofruar alternativa gjithëpërfshirëse, të përshtatshme dhe të përballueshme me:
  - Rritje të transportit të qëndrueshëm me 30%, duke ofruar diversitet të ofertës së transportit, veçanërisht në lidhje me sigurimin e tranzitit masiv, duke përfshirë ndër të tjera shërbime lëvizshmërie të përbashkëta dhe/ose sipas kërkesës me efikasitet energjetik.
  - Reduktim 20% të emetimeve të Gazit të Serrës.
  - Përmirësim të cilësisë së ajrit dhe reduktim të zhurmës me 20%.
  - Reduktim të bllokimit të rrugëve urbane me 30%, duke rritur aksesin si për pasagjerët ashtu edhe për mallrat, si dhe besueshmërinë, parashikueshmërinë dhe efikasitetin e kohës së udhëtimit dhe operacioneve të transportit.
  - Ulje me 30% të efekteve në shëndetin e njeriut për shkak të ekspozimit ndaj ndotjes nga transporti.
- Përmirësimi i performancës së rrjetit të transportit peri-urban (kërkesa dhe oferta) dhe lidhja e transportit përmes ndërveprueshmërisë dhe multimodalitetit të zgjeruar;
- Përmirësimi i aksesit në/nga shërbimet tregtare dhe shëndetësore, institucionet arsimore, bizneset, objektet e kohës së lirë dhe rekreative për banorët e zonave peri-urbane;

- Krijimi i zgjidhjeve gjithëpërfshirëse të lëvizshmërisë që u përgjigjen nevojave të të gjithë banorëve peri-urbane, pavarësisht nga mosha, gjinia, statusi ekonomik ose social i tyre, të cilat janë të bashkë-projektuara me të gjithë aktorët përkatës (përfshirë autoritetet lokale dhe rajonale, popullsinë e vendosur, në migrantët, punëtorët kalimtarë, zhvilluesit, sipërmarrësit, etj.), dhe më pas testohen dhe zbatohen në zonat e identifikuar peri-urbane, të cilat mund të ketë një mbulim gjeografik që shkon deri në zonën e plotë funksionale urbane;
- Siguria e përmirësuar veçanërisht për përdoruesit e pambrojtur të rrugës;
- Optimizimi dhe përmirësimi i përdorimit të infrastrukturës ekzistuese (duke ndjekur parimin e ripërdorimit dhe qarkullimit);
- Krijimi i modeleve dhe politikave të integruara të planifikimit të përdorimit të tokës dhe transportit, të cilat mund të kenë një mbulim gjeografik që shkon deri në zonën e plotë funksionale urbane.

Energjia:

- Krijimi i rrjeteve energjetike të përmirësuara dhe të dekarbonizuara me përfitime ekonomike dhe sociale për zonat peri-urbane falë afërsisë së qytetit;
- Krijimi i modeleve të biznesit dhe zgjidhjeve teknologjike dhe/ose udhëzimet për krijimin e komuniteteve lokale të energjisë, me RES dhe infrastrukturën e ruajtjes së energjisë të bashkëfinancuar nga banorët peri-urban, aktorët industrialë dhe të ardhurat nga shitja e energjisë ose ofrimi i shërbimeve ndihmëse (p.sh. magazinimi) për qytetin rrjeti dhe/ose rrjetet e ngrohjes dhe ftohjes. Së bashku me ndarjen e energjisë elektrike që çon në uljen e çmimeve të energjisë elektrike për anëtarët e komunitetit, luftimin e varfërisë energjetike, reduktimin e përdorimit të karburanteve fosile dhe lehtësimin e lëvizshmërisë së qëndrueshme;
- Krijimi i modeleve të biznesit dhe/ose udhëzimeve për prodhimin e energjisë (biometani, energjia elektrike, biokarburantet) nga mbeturinat bujqësore, kulturat bioenergjetike të gjeneratës së dytë dhe teknologjitë si dielli i montuar në tokë ose agrovoltaikët në zonat peri-urbane të dominuara rurale. Ato duhet të përfshijnë gjithashtu sistemet e ruajtjes termike (STES sezonale, UTES afatshkurtër etj) dhe teknologjitë e prodhimit të energjisë termike (p.sh. termike diellore, gjeotermale, etj.) për ngrohje dhe ftohje.

Industria:

- Reduktimi i emetimeve të GS (CO₂, metani nga mbeturinat/ujërat e zeza, gazi i fluoruar, ftohësit) në industrinë e vendosura në zonat peri-urbane, duke mbështetur objektivin e reduktimit prej 55% për vitin 2030;
- Përmirësimi i efikasitetit të energjisë me 25% në proceset industriale;

- Rritje me 30% në vendosjen e teknologjive strategjike neto zero, të tilla si solare (PV dhe termike, era, hidrogjeni, bateritë dhe magazinimi (përfshirë ruajtjen e energjisë termike), pompat e nxehtësisë dhe energjinë gjeotermale, elektrolizuesit dhe qelizat e karburantit, biogaz/biometan, kapja dhe ruajtja e karbonit (CCS), dhe teknologjitë e rjetit, veçanërisht për industrinë me intensitet energjie të vendosura në zonat peri-urbane;
- Përforsimi i tranzicionit të gjelbër të industrisë, përmes marrëveshjeve të gjelbërta lokale, d.m.th., marrëveshjeve të ndërsjella midis autoriteteve të qytetit dhe bizneseve lokale dhe shoqatave të industrisë dhe qytetarëve për të mbështetur axhendën e qëndrueshmërisë territoriale në zonat peri-urbane;
- Riciklimi i përmirësuar me 25% në proceset industriale dhe ripërdorimin e materialeve, duke përfshirë materialet e ndërtimit dhe demonstrimin dhe optimizimin e objekteve të riciklimit për industrinë dhe proceset e vendosura në zonat peri-urbane.

Qeverisja:

- Ndërtimi i kapaciteteve (të tilla si kurse trajnimi dhe aktivitete ndërgjegjësuëse) midis autoriteteve lokale, përdoruesve dhe ofruesve të sistemeve të lëvizshmërisë, palëve të interesuara të energjisë dhe industrisë për të përshpejtuar marrjen e zgjidhjeve të përbashkëta, të zgjuara dhe me emetim zero dhe për të zbatuar monitorimin dhe vlerësimin e tyre;
- Mbështetja e zhvillimit të aftësive të planifikimit dhe zbatimit, zbatimin e politikave/vlerësimin e ndikimit të investimeve në infrastrukturë dhe aspektet e financimit;
- Integrimi më i mirë i zonave peri-urbane në planifikimin aktual hapësinor/përdorimin e tokës/transportit/peizazhit;
- Integrimi i strategjive të zhvillimit me dokumentacionet planifikuese dhe rregullatore në nivele/shkallë/njësi territoriale të ndryshme administrative, të paktën nga niveli vendor në atë rajonal).

Fushat e aktiviteteve:

Propozimet, në varësi të fushave të zgjedhura, duhet të analizojnë një zhvillim të qëndrueshëm dhe të de-karbonizuar të zonave peri-urbane duke kaluar nga lëndët djegëse fosile në burimet e qëndrueshme të energjisë në fusha të lëvizshmërisë, energjisë ose industrisë të mbështetur nga struktura dhe praktika të përshtatshme qeverisjeje të bazuara në një përdorim të qëndrueshëm të tokës. Aktivitetet dhe demonstrimet pilot të natyrës teknologjike të zgjidhjeve të propozuara në mjedisin operacional pritet të jenë **minimalisht TRL 7** deri në fund të projektit. Ndikimet pozitive dhe afatgjata në kohezionin social, zhvillimin ekonomik dhe perceptimin publik – që rezultojnë në ndryshim të sjelljes dhe ndryshim politikash – duhet të nxiten dhe të parashikohen.

Propozimet, në varësi të fushave të zgjedhura, duhet :

- Të eksplorojnë karakteristikat e veçanta të zonave peri-urbane që janë të dallueshme nga ato rurale dhe urbane dhe analizoni dinamikat përkatëse urbane-rurale siç janë ndryshimet e

vazhdueshme dhe të shpeshta të përdorimit dhe funksionalitetit të tokës, infrastruktura e dobët dhe e paarrtshme e transportit, e shpërndarë dhe e pabarabartë e shpërndarë çdo ditë. shërbimet dhe komoditetet.

- Të eksplorojnë modelet e zhvillimit dhe planifikimit urban/peri-urban që përmbajnë dinamikën e lartpërmendur (p.sh. modeli i zgjerimit, modeli i densifikimit, modeli i brezave të gjelbër dhe i korridoreve të gjelbërta) që synojnë tejkalimin e qëndrueshmërisë, dekarbonizimit dhe klimës lokale (p.sh. ishujt e nxehtësisë) sfidat e kufirit urban-rural duke siguruar bashkë-krijimin dhe angazhimin e aktorëve përkatës (duke përfshirë qytetarët dhe komunitetet).
- Të përqendrohet në fushat që janë veçanërisht të rëndësishme në arritjen e progresit në zhvillimin e qëndrueshëm, si p.sh.:
  - Lëvizshmëria dhe transporti me përdorim të gjerë të makinave personale me motorë me djegie, infrastrukturë të dobët dhe të shpërndarë dhe mungesë opsionesh të qëndrueshme transporti. Emetimet e lidhura me transportin që përkeqësohen nga flukset intensive të udhëtarëve të krijuar nga zonat peri-urbane. Zgjidhje të fokusuara në qytet, të cilat nuk janë përshtatur me zonat peri-urbane dhe sfidat që shpesh tejkalojnë kapacitetet organizative, financiare dhe të njohurive të autoriteteve vendore. Propozimet duhet të analizojnë dhe eksplorojnë se si trafiku i gjeneruar peri-urban ndikon në flukset e transportit (si për mallrat ashtu edhe për njerëzit) dhe kontributin e tij në totalin e CO₂/emetimeve të të gjithë territorit të urbanizuar.
  - Industria, që përbën 30% të emetimeve të CO₂ dhe shpesh e vendosur në zonat peri-urbane, është kapitali në suksesin e tranzicionit drejt një ekonomie neto zero. Propozimet duhet të analizojnë kontributin në reduktimin total të emetimeve, të masave të përmirësuar të efikasitetit të energjisë në proceset industriale të vendosura në zonat peri-urbane, si dhe të vendosjes së teknologjive strategjike neto zero, të tilla si diellore, (PV dhe termike), era, hidrogjen, bateri dhe magazinim (përfshirë ruajtjen e energjisë termike), pompat e nxehtësisë dhe energjinë gjeotermale, elektrolizuesit dhe qelizat e karburantit, biogazin/biometanin, kapjen dhe ruajtjen e karbonit dhe teknologjitë e rrjetit, siç parashikohet në Aktin e Industrisë Neto Zero të BE-së. Propozimet duhet të zgjerojnë dhe lehtësojnë partneritetet publike-private, veçanërisht rolin kyç të Marrëveshjeve të Gjelbërta Lokale (LGD).
  - Ekonomia Qarkulluese: Zonat peri-urbane janë kyçe për ngritjen e objekteve të riciklimit për materialet, produktet dhe pajisjet dhe shkallëzimin e ripërdorimit të materialeve, të tilla si Minierat Sociale Urbane dhe infrastruktura e riciklimit nëpër industri të ndryshme (p.sh., tregjet online për të fuqizuar shkëmbimin e materialeve ose fizike për materiale ndërtimi dhe rrënim). Propozimet duhet të eksplorojnë, analizojnë dhe lehtësojnë vendosjen e proceseve inovative të riciklimit industrial, simbiozës industriale dhe sistemeve të mbyllura, si dhe të mbështesin transferimin e njohurive përmes praktikave inovative; pilotimi i platformave lokale për Minierat Sociale Urbane; demonstrimi i proceseve të riciklimit dhe ripërdorimit për materialet e ndërtimit dhe të

punëve publike, mbetjet industriale, ujin dhe menaxhimin e mbetjeve; duke mundësuar ripërdorimin e materialit; nxitja e praktikave rrethore, ripërdorimi i materialeve dhe ndryshimi i sjelljes.

- Cenueshmëria e zonave peri-urbane ndaj dëmtimit mjedisor pasi shumica e mbetjeve urbane (të ngurta dhe të lëngëta) dhe aktivitetet ndotëse janë të shtyra në periferi.
- Rrjetet e energjisë elektrike dhe zgjidhjet e ngrohjes/ftohjes janë jo-optimale në disa zona peri-urbane. Efikasiteti shpesh i ulët i energjisë dhe karburantet fosile individuale apo edhe ngrohja me bazë karburanti të ngurtë të stokut të ndërtesës përkeqëson varfërinë energjetike në mungesë të densitetit të mjaftueshëm të popullsisë për ngrohje qendrore, ndërsa çmimet më të ulëta të pasurive të paluajtshme pengojnë rinovimin e thellë. Mundësitë e hapësirës së disponueshme për prodhimin e energjisë së pastër ose ruajtjen e energjisë elektrike dhe termike nuk janë shfrytëzuar mjaftueshëm për të rritur komoditetin e jetesës, për të përshpejtuar tranzicionin e energjisë në dobi të ekonomisë lokale dhe zonave urbane të afërta.
- Qeverisja, si zona peri-urbane mund të jetë përtej autoritetit ligjor të qyteteve dhe as nuk konsiderohen si pjesë e njësive administrative rurale. Prandaj, kapaciteti për të rregulluar aktivitetet ekonomike (dhe rrjedhimisht përdorimin e tokës dhe mbulimin e tokës) është i dobët. Kjo rezulton që peri-urbanizimi të jetë kryesisht një proces i paplanifikuar, informal dhe ndonjëherë i paligjshëm dhe shpesh rezulton në rreziqe mjedisore dhe degradim të burimeve natyrore. Kjo rezulton gjithashtu në një shpërndarje të shpërndarë dhe të pabarabartë të shërbimeve, lehtësive dhe burimeve në të gjithë zonën peri-urbane. Strukturat më të dobëta të qeverisjes komplikojnë gjithashtu planifikimin e integruar dhe prokurimin e gjelbër të energjisë, transportit dhe shërbimeve të tjera.
- Karakteristikat sociale dhe kulturore të zonave peri-urbane që po fitojnë heterogjenitet me dinamikë të vazhdueshme sociale. Në shumë qytete (Qendrore dhe Lindore) të BE-së, zgjerimi peri-urban u nxit nga shfaqja e një klase të mesme më të fortë. Megjithatë, në vitet e fundit ka patur një përzierje gjithnjë e më heterogjene të banorëve/aktorëve me interesa të shumëfishta dhe më shpesh konfliktuale, duke përfshirë popullsinë e vendosur, popullsinë që jeton në prona të mbyllura, migrantët, punëtorët kalimtarë, ndër të tjera klasën e mesme në zhvillim. Kjo në përgjithësi çon në komunitete heterogjene dhe, në përgjithësi, në mungesë të kohezionit social.

Veprimet kërkimore duhet të përfshijnë sa vijon:

- Një analizë të studimeve ekzistuese në mënyrë të strukturuar dhe të japin një përmbledhje të masave që kontribuojnë në neutralitetin e klimës në zonat evropiane peri-urbane, duke identifikuar barrierat.
- Krijimi i procesit të bashkë-projektimit dhe angazhimit me palët e interesuara përkatëse (si: qytetarët, autoritetet lokale, operatorët e lëvizshmërisë, ofruesit e shërbimeve, kompanitë e

energjisë, bizneset private...) për të siguruar një përdorim të suksesshëm të zgjidhjeve që kontribuojnë në neutralitetin klimatik të zonave peri-urbane.

- Zhvillimi, testimi dhe demonstrimi i zgjidhjeve të shkallëzueshme në jetën reale në të **paktën dy nga katër fushat** (Lëvizshmëria, Energjia, Industria, Qeverisja) duke kontribuar në neutralitetin klimatik të zonave peri-urbane.

Konsorciumi:

Çdo propozim duhet të përfshijë palët e interesuara nga **të paktën tre zona kryesore urbane/peri-urbane dhe të paktën tre zona 'replikuese' urbane/periurbane**. Çdo zonë urbane/periurbane duhet të krijojë një laborator të gjallë ku, në kushte reale të jetës, duhet të ketë një sërë zgjidhjesh plotësuese dhe përforcuese, të përqendruara **në dy deri në katër aspekte** nga ato të paraqitura më sipër (lëvizshmëria, energjia, industria dhe qeverisja). Zonat peri-urbane duhet të vendosen secila në shtete të ndryshme anëtare të BE-së ose vende të lidhura me Horizon Europe. Çdo propozim duhet të përfshijë **të paktën një zonë urbane nga 112 ato të përzgjedhura për Misionin e BE-së për Qytetet Neutrale ndaj Klimës dhe Qytetet e zgjuara**.

Kjo thirrje kërkon kontributin efektiv të disiplinave të SHSH (Shkencave Sociale dhe Humane), duke përfshirë etikën dhe përfshirjen e ekspertëve, institucioneve të SHSH-së, si dhe përfshirjen e ekspertizës përkatëse të SHSH-së, në mënyrë që të prodhohen efekte kuptimplote dhe domethënëse që rrisin ndikimin shoqëror të lidhjeve përkatëse. aktivitetet kërkimore. Duhet të merren parasysh përfshirja e popullatave të cënueshme (të moshuarit, fëmijët) si dhe perspektivat gjinore.

Buxheti total i thirrjes është:

HORIZON-MISS-2024-CIT-01-04 - Innovation Actions: **28.000.000 Euro**.

Kostot e Pranueshme:

Kostot përfshijnë shpenzimet për kërkim dhe zhvillim, mbështetje teknologjike, pajisje dhe materiale për zbatimin e projektit, shpenzimet e udhëtimit dhe pjesëmarrjes në trajnime dhe mobilitete, dhe kostot për aktivitete të tjera të lidhura me sigurinë e infrastrukturave.

Aplikimi:

Aplikimet duhet të dorëzohen elektronikisht përmes portalit të "Funding & Tenders" të BE-së, duke përmbushur të gjitha kriteret e pranueshmërisë dhe duke dorëzuar dokumentet e kërkuara deri më **11 shkurt 2025, në orën 17:00 (ora e Brukselit)**.

Linku i thirrjes:

<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/HORIZON-MISS-2024-CIT-01-04?order=DESC&pageNumber=1&pageSize=50&sortBy=startDate&isExactMatch=true&status=31094502&frameworkProgramme=43108390&callIdentifier=HORIZON-MISS-2024-CIT-01>